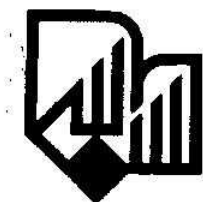

۱۴۲۷۰۹۳

عملکرد صادرات بنادر خوزستان

در دوره پهلوی

(۱۱۱-۱۳۵۷ ش. ۱۹۲۵-۱۹۷۹ م)

مؤلفین:

زهرا طاهری

طیبه شمس الدینی

دفتر اسناد

سرشناسه	طاهری، زهرا، ۱۳۶۸ -
عنوان و نام پدیدآور	عملکرد صادرات بنادر خوزستان در دوره پهلوی (۱۳۰۳ - ۱۳۵۷) ش.
مشخصات نشر	۱۹۲۵ - ۱۹۷۹ م./مؤلفین زهرا طاهری، طیبه شمس‌الدینی.
مشخصات ظاهری	تهران: راشدین، ۱۳۹۵.
شابک	۲۰۹ ص.
وضعیت فهرست نویسی	978-600-361-298-3
یادداشت	فیا
موضوع	کتابنامه: ص. ۱۷۹.
موضوع	بندرها -- ایران -- خوزستان -- جنبه‌های اقتصادی
موضوع	صادرات -- ایران -- خوزستان
موضوع	ایران -- تاریخ -- پهلوی، ۱۳۰۴ - ۱۳۵۷
موضوع	بنادر امام خمینی -- اوضاع اقتصادی
موضوع	ایران -- اوضاع اقتصادی
موضوع	بنادر اهشهر -- اوضاع اقتصادی
شناسه افزوده	شمس‌الدینی، طیبه، ۱۳۶۷ -
رده بندی کنگره	۱۷۱ SR ۱۳۹۵ ۲ ط ۵۹/و
رده بندی دیویی	۱۳/۹۰۰
شماره کتابشناسی ملی	۴۱۰۰۸۳

■ انتشارات راشدین

عنوان کتاب:	عملکرد صادرات بنادر خوزستان در دوره پهلوی
مؤلفین:	زهرا طاهری - طیبه شمس‌الدینی
نظارت فنی:	راهب عارفی
طراح جلد:	افسانه حسن‌بیگی
چاپ و صحافی:	کوروش ۲
نوبت چاپ:	اول - ۱۳۹۵
شمارگان:	۱۰۰۰
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۳۶۱-۲۹۸-۳
قیمت:	۱۳۰۰۰ ریال
نشانی:	میدان انقلاب - کارگر جنوبی - بن‌بست گشتاسب - پلاک ۴ واحد ۶
تلفن / نمابر:	۶۶۴۰۸۲۲۴ - ۶۶۱۲۳۴۴۹
پایگاه اینترنتی:	www.rashedin.info
پست الکترونیک:	Email: rashed1829@yahoo.Com

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

۷	مقدمه
۱۱	فصل اول: کلیات
۱۲	۱-۱- شرح و بیان مسئله پژوهش
۱۵	۲-۱- کلیدواژه‌ها
۱۷	۳-۱- پیشینه و تاریخچه موضوع تحقیق
۱۸	۴-۱- اهمیت و ارزش تحقیق
۱۹	۵-۱- اهداف تحقیق
۱۹	۶-۱- فرضیه‌ها و سؤال‌های تحقیق
۲۰	۷-۱- فرضیه‌ها
۲۰	۸-۱- روش تحقیق
۲۰	۹-۱- بررسی منابع
۲۷	فصل دوم: اهمیت تجاری - اقتصادی خلیج فارس
۲۸	۱-۲- اهمیت تجارت خلیج فارس
۴۱	۲-۲- اهمیت بازرگانی خلیج فارس
۴۸	۳-۲- صادرات نفت خلیج فارس
۵۳	۴-۲- کانوئهای اقتصادی در کرانه خلیج فارس
۵۶	۵-۲- سازمان بنادر و کشتیرانی
۵۸	۶-۲- اهمیت بنادر خلیج فارس
۶۰	۷-۲-۱-۹-۲- تقسیم‌بندی بنادر بر حسب فعالیت
۶۳	فصل سوم: بررسی صادرات و موقعیت بندر امام خمینی
۶۴	۱-۳- موقعیت جغرافیایی بندر امام خمینی
۶۴	۱-۱-۳- سابقه تاریخی
۶۷	۲-۳- احداث راه آهن و تأثیر آن بر اهمیت بندر
۷۰	۳-۳- مقدمات گشایش بندر امام خمینی
۷۱	۴-۳- بندر در اشغال متفقین
۷۳	۵-۳- تأسیسات زیربنایی بندر
۷۸	۳-۵-۱- لنگرگاه
۷۸	۳-۵-۲- انبارها

۷۹	۳-۶-پتروشیمی بندر امام خمینی
۸۱	۳-۷-اهمیت استراتژیکی بندر امام خمینی
۸۵	۳-۸-صادرات و واردات بندر امام خمینی
۹۱	۳-۹-بندر امام خمینی و مسئله سور شارژ
۹۳	۳-۱۰-مزیت‌های بندر امام خمینی
۹۵	فصل چهارم: بررسی وضعیت و صادرات بندر آبادان
۹۶	۴-۱-موقعیت جغرافیایی
۹۹	۴-۱-۱-امت شهر آبادان
۱۰۱	۴-۲-۱-انواع اجتماعی آبادان
۱۰۲	۴-۳-فعالیت‌های اقتصادی آبادان
۱۰۳	۴-۴-پایان انزوای آغاز جاس
۱۰۴	۴-۵-شهر صنعتی آبادان
۱۰۷	۴-۶-تأسیسات نفتی آبادان
۱۰۸	۴-۶-۱-مجتمع پتروشیمی آبادان
۱۰۹	۴-۶-۲-پالایشگاه نفت آبادان
۱۱۸	۴-۸-فرودگاه بین‌المللی آبادان
۱۱۸	۴-۹-صادرات و واردات
۱۲۶	۴-۱۰-گمرک بندر آبادان
۱۲۸	۴-۱۱-اهمیت بندر آبادان
۱۳۰	۴-۱۲-مزیت‌های بندر آبادان
۱۳۱	فصل پنجم: بررسی وضعیت و صادرات بندر ماهشهر
۱۳۲	۵-۱-موقعیت جغرافیایی بندر
۱۳۳	۵-۲-سابقه تاریخی بندر
۱۳۶	۵-۲-۱-جمعیت بندر
۱۳۸	۵-۳-حیات بندر ماهشهر
۱۳۹	۵-۴-صنعت
۱۴۰	۵-۵-ماهشهر بندر صدور فرآوردههای نفتی
۱۴۷	۵-۶-تأسیسات بندر ماهشهر
۱۵۰	۵-۶-۱-سخت‌نگاه‌های بندر

۱۵۲	۷-۵-اهمیت بندر ماهشهر
۱۵۴	۸-۵-پتروشیمی ماهشهر
۱۵۵	۹-۵-گمرک بندر ماهشهر
۱۵۶	۱۰-۵-ماهشهر در جنگ جهانی دوم
۱۵۷	۱۱-۵-تقش صنعت نفت در اقتصاد ایران
۱۵۹	فصل ششم: مقایسه بنادر
۱۶۱	۱-۶-مقایسه صادرات و واردات
۱۷۰	۲-۶-مقایسه گمرک بنادر
۱۷۱	۳-۶-تقش این بنادر در اقتصاد ایران
۱۷۸	نتیجه
۱۷۹	منابع و مآخذ
۱۹۵	پیوست

مقدمه

مدارک مربوط به تاریخ دریانوردی در آب‌های جهان نشان می‌دهد که خلیج فارس از زمان‌های قدیم از لحاظ تجاری و اقتصادی مورد توجه اقوام و ملت‌های مختلف، بود. همواره به عنوان یکی از با ارزش‌ترین آبراه‌های تجارتی جهان از آن استفاده می‌شده است.

بندرهای خلیج فارس، قرن‌های ستادی اهمیت و اعتبار ویژه‌ای در بازرگانی دریایی و مبادلات تجاری دنیای قدیم داشته و نقش مهمی را در حمل و نقل دریایی خلیج فارس ایفا می‌کرده‌اند. بندرهای امام خمینی، ماهشهر و آبادان که در جنوب استان خوزستان و منتهی‌الیه شمال غربی خلیج فارس واقع شده‌اند، با توجه به موقعیت خاص و مناسب آن‌ها در خلیج فارس، این بندر، در طول تاریخ خود از اهمیت تجاری و اقتصادی بالایی برخوردار بوده‌اند. عواملی از جمله کشف نفت در خوزستان، احداث خط آهن سراسری شمالی جنوبی ایران، راه‌اندازی اسکله‌های باری و باردهی، عمق زیاد آب و به تبع آن امکان رفت و آمد کشتی‌های تجاری، موجب رونق تجارت و فعالیت‌های بازرگانی این بنادر شده است. این بنادر به لحاظ تاریخ تجارت و حمل و نقل کالاهای نفتی و غیر نفتی دارای اهمیت ویژه‌ای بوده‌اند. با روی کار آمدن سلسله پهلوی این بنادر بیشتر مورد توجه قرار گرفت و

سالانه مقدار زیادی از صادرات و واردات ایران از طریق این بنادر انجام می‌شده است. مقایسه‌ی انجام‌شده نشان می‌دهد که بندر امام خمینی از لحاظ تأسیسات زیربنایی با داشتن ۳۶ بارانداز، بزرگ‌ترین بندر ایران به شمار می‌آید. به طور کلی، بزرگ‌ترین کشتی‌هایی که می‌توانستند به ایران کالا حمل کنند، در بندر امام خمینی پهلوی می‌گرفتند. ظرفیت این بندر برای تخلیه و بارگیری کالا، بیش از ۴ میلیون تن در سال و گنجایش محوطه آن در حدود یک میلیون تن بود. بنادر آبادان و ماهشهر نیز از مراکز تجاری ایران به حساب می‌آمدند و دارای پل‌های و اسکله‌های متعددی برای تخلیه و بارگیری بودند. و سالانه کشتی‌های بسیاری برای حمل نفت و دیگر کالاها وارد این بنادر می‌شدند؛ و درعین حال در مقایسه با بندر امام خمینی دارای تأسیسات کمتر و در نتیجه صادرات کمتری داشتند.

با توجه به اهمیت تاریخی و اقتصادی این بنادر، این پژوهش بر آن است که با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و اسناد آرشیوی به روش توصیفی و تحلیلی و مقایسه‌ای اهمیت بنادر و تأسیسات زیربنایی و سازه‌ها، ادر صادرات و واردات ایران در دوره پهلوی مورد بررسی و مقایسه قرار دهد.

تبیین و تحلیل اوضاع تجاری و اقتصادی بنادر آبادان، ماهشهر و امام خمینی در دوره پهلوی از مباحثی هستند که در تحقیقات دانشگاهی و پژوهشی کمتر به آن‌ها پرداخته شده است. افزون بر این در باب این موضوعات در برخی از منابع جز در مجلات اقتصادی در هیچ کجای دیگر نمی‌توان از قابلیت‌ها و توانایی‌های خاص این بنادر در دوره یادشده نشانی یافت. این امر در حالی است که این بنادر از بنادر راهبردی ایران با موقعیت جغرافیایی بی‌نظیری محسوب می‌شوند. با توجه به موقعیت آن‌ها در خلیج فارس این بنادر می‌توانستند برای ایران بهترین راه برای

رونق تجارت باشند. در این پژوهش سعی شده جایگاه راهبردی و اهمیت این بنادر و نقش آن‌ها در صادرات نفت و دیگر کالاها مورد بررسی قرار گیرد. این پژوهش در شش فصل تدوین شده است. فصل اول کلیات پژوهش: شامل شرح بیان مسئله پژوهشی، کلیدواژه، اهداف تحقیق، اهمیت و ارزش تحقیق، فرضیه‌های تحقیق، پیشینه و تاریخچه موضوع پرداخته است. در فصل دوم تحقیق، به اهمیت تجاری اقتصادی خلیج فارس، در این فصل، اهمیت خلیج فارس در طی دوران تاریخی و کانون‌های اقتصادی خلیج فارس، اهمیت بنادر آن و نقش آن در صادرات نفت را مورد بررسی قرار داده است. در فصل‌های سوم، چهارم و پنجم هم به ترتیب بنادر امام خمینی، آبادان، ماهشهر را از لحاظ اهمیت استراتژیکی، تأسیسات زیربنایی و صادرات مورد بررسی قرار داده است. و در فصل ششم به مقایسه بنادر پرداخته شده است.